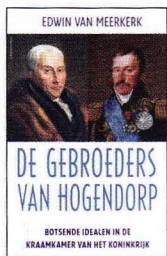

Historisch Nieuwsblad
22 (2013) 11,
november

Verdeelde bloedverwanten

*Dirk en Gijsbert Karel van Hogendorp leidden
spiegelbeeldige levens*

**De gebroeders
Van Hogendorp.
Botsende
idealen in de
kraamkamer van
het koninkrijk**
**Edwin van
Meerkerk**
316 p. Atlas
Contact,
€ 29,95

OP 30 NOVEMBER 1813 zette de zoon van de laatste stadhouder, prins Willem Frederik van Oranje-Nassau, voet op Nederlandse bodem, op uitnodiging van Gijsbert Karel van Hogendorp. Een week later werd hij in Amsterdam uitgeroepen tot soeverein vorst, onder de naam Willem I.

De vooraanstaande orangist Gijsbert Karel van Hogendorp was na de Bataafse Revolutie in 1795 opzijgeschoven en leefde negentien jaar in de luwte, maar met een door hem geschreven grondwet legde hij de basis voor het Koninkrijk der Nederlanden. Hij werd minister van Buitenlandse Zaken, voorzitter van de Staten-Generaal, minister van Staat en vicevoorzitter van de Raad van State.

Bijna in diapositief verliep de carrière van Gijsbert Karels oudere broer Dirk. De Van Hoogendorpjes

stonden politiek lijnrecht tegenover elkaar. Dirk was namelijk patriot. Tijdens de Bataafse Revolutie en vooral gedurende de Napoleontische overheersing rees Dirks ster hoog. Maar met de val van het Franse keizerrijk werd hij in één klap tot een landverrader.

Over de broers Van Hogendorp is al veel geschreven; begin dit jaar verscheen zelfs nog een biografie van Gijsbert Karel door Diederick Slijkerman. Maar vreemd genoeg bestond er tot nu toe geen dubbelbiografie. In die leemte is nu voorzien door de Nijmeegse cultuurhistoricus Edwin van Meerkerk, met een compact en overtuigend boek waarin de ervaringen van de twee broers zijn samengesmeed tot één verhaal over de politieke ideeën, revoluties en oorlogen van de laatste dertig jaar van de achttiende eeuw en de eerste dertig van de negentiende eeuw.

Dirk en Gijsbert Karel gingen op

zeer jonge leeftijd naar de kadettenschool in Berlijn, maar daarna splitsten hun wegen zich. Van Meerkerk kon hun spiegelbeeldige levens tezamen beschrijven omdat de twee broers hun leven lang intensief contact met elkaar hielden via brieven.

Gijsbert Karel reisde naar de Verenigde Staten, waar hij George Washington en Thomas Jefferson ontmoette. Dirk volgde colleges bij niemand minder dan Immanuel Kant. Als militair van de Admiraliteit vertrok hij naar Nederlands-Indië, waar hij overstapte naar de voc. Hij vervulde bestuursfuncties in Oost-Indië, was ambassadeur in Rusland, en in 1807 benoemde koning Lodewijk Napoleon hem tot minister van Oorlog. Keizer Napoleon maakte hem gouverneur van Hamburg.

Nadat Willem I in Nederland vorst was geworden, beloofde Dirk trouw aan Oranje maar hij bedacht zich toen Napoleon vanuit zijn gevangenschap op Elba weer een leger(tje) op de been wist te brengen. Heel even mocht hij zich gouverneur van Nantes noemen, maar Napoleon werd al snel definitief verslagen

en daarna kon Dirk zich niet meer in Nederland vertonen. Van Meerkerk maakt in deze prachtige biografie duidelijk dat de beide Van Hogendorpen een wereldwijde blik hadden. Vóór zijn glorieuze comeback in de politiek waagde Gijsbert Karel zich aan een avontuur als internationaal opererende koopman. Als minister van Buitenlandse Zaken onderhandelde hij op het Congres van Wenen met de grote staatsmannen. De broers vonden elkaar in hun kritiek op de koloniale politiek van Nederland en in hun afkeer van slavernij.

Gijsbert Karel ontwikkelde zich, terwijl de jicht hem helse pijnen bezorgde, al snel tot tegenstander van koning Willem I. De orangist vond de koning toch te absolutistisch. Gijsbert Karel werd op zijn oude dag van conservatief alsnog liberaal. Thorbecke is met de eer gaan strijken, maar Gijsbert Karel was onze eerste grote liberale politicus.

.....
Hans Renders is directeur van het Biografie Instituut in Groningen en bespreekt elke maand een recent verschenen biografie.